

ตำราศูนกเข้าชวา

ผศ.ดร.ตีอัน พรมเมศ

ตำราคุณกษา

ผศ.เดือน พรมเมศ

วิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อน นอกจากจะดำเนินชีวิตตามภาระหน้าที่ ทำมาหากิน เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน ค้าขาย หรือประกอบอาชีพอื่น ๆ ตาม ความสามารถของแต่ละคน เพื่อยังชีพอยู่ได้แล้ว ยังมีเวลาส่วนหนึ่งเพื่อสร้าง สันทานการตามความสนใจและความชอบของแต่ละคน เช่น บางคนอาจเล่น ดนตรี สีช้อ ร้องเพลง ปลูกไม้ดอก ไม้ดัด ไม้ประดับ ในขณะที่บางคนอาจจะ เลี้ยงสัตว์ที่ตนชอบไว้ดูเล่น อาจจะเป็นสุนัข แมว ไก่ ปลาเงินปลาทอง ปลาสวยงามชนิดอื่น ๆ หรือกบบางประเภทก็ได้

การเลี้ยงนกยังแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้ เลี้ยงได้อีก เช่น นกที่มีสีสันสวยงาม นกที่มีเสียงร้องหรือเสียงขันไพเราะ เพาะ เสียงร้องของนกบางประเภทให้เราจำใจ หรือบางคนอาจจะเลี้ยงไว้เพื่อความ เป็นศิริมงคล ให้เกิดลาภผลหรือยกศักดิ์ได้ตามความเชื่อของคนในถิ่นและ สังคมสมัยนั้น ๆ

ในวรรณคดีไทยบางเรื่อง ยังมีแสดงไว้ให้เห็นว่าคนไทยสมัยก่อนสนใจ และเล่นเรื่องนี้กันมานานแล้ว ตัวอย่างจากเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผน ขึ้นเรือนขุนช้าง ซึ่งเป็นพระราชพิธีของราชกาลที่ 2 ได้กล่าวถึงบ้านขุนช้าง ที่มีการปลูกไม้ดอก ไม้ดัด และเลี้ยงปลาสวยงามไว้มากมาย

เมื่อขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างเพื่อไปพำนักระยะหนึ่ง ก็อดที่จะชมไม้ที่ ขุนช้างปลูกไว้ไม่ได้ กว่าได้ทรงพระราชพิธีไว้อย่างไพเราะมากกว่า

“ໂຈນລັງກລາງຈານຮ້ານດອກໄມ້
ຮວຍຮສເກສຣເມື່ອຄ່ອນຄືນ
ກະຮາກາງແກວແກ້ວເກົດພຶກຸລແກມ
ສມອວດດັດທຽບສະລະໄມ້
ຕະໂກນາທີ່ກິ່ງປະກັບຍົດ
ບ້າງຜົດອອກອອກຊ່ອງຫຼັບ
ຢືນຖຸກູລານມະລື້ອ້ອນ
ລຳດວນກວນໃຈໃຫ້ໄຄລຄລາ
ດັດຖື່ກະຮາກາງອ່າງນໍ້າ
ພື້ນໍ້າດໍາລົງຍົກຍົມ

ຂອງຂຸນຫ້າງປຸລູກໄວ້ອູ້ໆດ້ານດືນ
ຫົັນຫຸ້ນລົມຫຍາບສປາຍໄຈ”
ຢືນສຸ່ນແໜນມະສັງດັດດູໄສວາ
ຕະບະບໍ່ຂ່ອຍຄັດໄວ້ຈັງທະກັນ
ແກງກວຍທອດອິນພຣມນສວຣົກ
ແສງພຣຈັນທຣົຈັບແຈ່ນກະຮາຈ່າງຕາ
ຫ້ອນຫຼູ້ຫຼັກລິ່ນຄວິລທາ
ສາວຍຸດຍ່າງຫ້າແລ້ວຍືນໝາມ
ປລາກອງວ່າຍຄສ້າເຄົ້າຄົງລົງສມ
ນ່າໝານຫັກຫຼູ້ເຄີຍກັນ”

ແສດງໄທເຫັນວ່າ ຫຸນຫ້າງໜຶ່ງມີສູານຮ່າງຮ່າງຮັບເຕັກແຕ່ງບ້ານໄວ້
ອ່າຍ່າງສ່າຍາມໂດຍຕາແຕ່ງໄມ້ເດັກໄມ້ເດັດ ແລະຈັດອ່າງປາລາໄວ້ນັບນ້ານ ຈຸ່ນຫຸ້ນແພນ
ໜຶ່ງມີສູານເປັນຜູ້ນຸ້ງກຽກໃນຂະໜັນຍັງອົດໝາຍມາມີໄດ້ ແຕ່ເປັນທີ່ນ່າເສີຍດາຍວ່າ
ຂະໜັນເປັນເວລາກລາງຄືນ ຄ້າຫຸນຫ້າງເລີ່ມແກ້ໄວ້ ນັກກົງຈະຫັດກັນໜົດ ເຮົ່ງ
ໄມ້ກ່ຽວວ່າຫຸນຫ້າງເລີ່ມນັກອະໄຣໄວ້ນັ້ນ ເພຣະຫຸນແພນໄມ້ໄດ້ກ່າວລ່າວໝາມ ກວົງໄມ້ໄດ້
ບຣຍາຍື່ງ

ໃນການໄດ້ຂອງເຮັກຄົງຈະມີວິທີ່ຈົດໄວ້ແຕກຕ່າງໆໄປຈາກທີ່ກ່າວໄວ້ມາກນັກ
ເຮົາມີການປຸລູກດັນໄມ້ເລີ່ມສັຕ່ວົງ ເພື່ອສັນທານາກມາຫັນານແລ້ວເຫັນກັນ ໂດຍ
ເຈັບານັກຕ່າງໆ ຈະເຫັນ ນັກຫຸນທອງ ນັກຮຽນຫວ່າງຸກ ນັກເຂາໄຫ້ ແລະນັກເຂາເລັກ
ຫຼືອນກເຂາຫວາ ທີ່ເຮົາຈັກລ່າວໝຶ່ງຕ່ອງໄປ

ນັກເຂາເລັກ ຫຼືອນກເຂາຫວາ ເປັນທີ່ນີຍມເລີ່ມແກ້ໄນມາຫັນານ ໂດຍເນັພະ
ສັຄນຂອງຫວາໄທຍ່ມ໖ສລິມ ຈະນີຍມເລີ່ມແກ້ໄນມາກ ເຊັ່ນທີ່ເຮົາວ່າ ນັກເຂາຫວາກີ່ນ່າຈະ
ມີສາເຫຼຸມາຈາກ ນັກໜີດີ່ນີ້ເປັນທີ່ນີຍມກັນມາກ ໃນປະເທດອິນໂດນີເຊີຍ ຈຶ່ງໄດ້ຫຼື່ອ
ວ່ານັກເຂາຫວາ ແລະຍັງນີຍມມາຄື່ງມາເລີຍເຊີຍ ສິນຄໂປ່ງ ຈົນຄືການໄດ້ຂອງປະເທດ
ໄທຍ່ວຍ

ໃນປັຈຸບັນມີການຄັດເລືອກສາຍພັນຮູ້ ຂໍຍາຍພັນຮູ້ແລະຈັດປະກວດແໜ່ງຫັນ
ນັກເຂາຫວາກີ່ນ່າມີປະຈຳຕັ້ງແຕ່ຮະດັບທ້ອງດືນ ຈົນເຖິງຮະດັບອາເຫັນ ມີຜູ້ເລີ່ມກັນ
ສັງນັກເຂາຫວາເຂົ້າປະກວດ ແໜ່ງຫັນມາກມາຍ ທັງປະເທດໄທຍ ມາເລີຍເຊີຍ ສິນຄໂປ່ງ
ແລະປະເທດອິນໂດນີເຊີຍ ແລະຍັງແບ່ງນັກອອກເປັນປະເທດ ຈະ ຕາມເສີຍ ເຫັນ

เสียงเล็ก เสียงกลาง และเสียงใหญ่ โดยกำหนดเกติการการแข่งขันเป็นสากล และมีมาตรฐานยิ่งขึ้น

ตำราなくษาว่าที่จะนำเสนอในที่นี้ เป็นตำราที่บันทึกไว้ในสมุดชื่อย เป็นหนังสือบดขาวขนาดเล็ก 11 x 26 ซม. ตันฉบับเก็บรักษาไว้ที่สถาบัน ทักษิณคดี เนื้อหาถูกถึงประวัติความเป็นมา และกำหนดเกติการการแข่งขัน คุณลักษณะ ที่ดีของนก และลักษณะที่ไม่ดีของนกที่ไม่ควรนำมาเลี้ยง เพื่อเป็นแนวไว้ หัดผู้สนใจเลี้ยงนกได้พิจารณาดู จะได้ไม่เกิดโภช หรือเส้นยิดจัญไรแก่ผู้นำนก ไม่ดีมาเลี้ยงไว้ ตามความเชื่อของคนโบราณ ที่ได้สังเกต ศึกษากันมาช้านานว่า ถ้าเลี้ยงนกอย่างนั้น ๆ แล้วจะเกิดผลอย่างไรต่อผู้เลี้ยง รวมทั้งบอกเคล็ดวิธีแก้ เสนียดจัญไร หรือเมลิกินที่ได้ปะจับหรือแตะนกที่ไม่ดีเข้า เสนียดจัญไรจะได้ไม่ ติดตัวเราไป

การศึกษาปริวรรตครั้งนี้ ผู้ศึกษาพยายามอ่านและทำความเข้าใจ ตันฉบับเพื่อจะนำเสนอสาระที่ถูกต้องที่สุด หากจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างก็ ขออภัยมา ณ ที่นี่ และขอให้ท่านผู้สนใจอ่านตันฉบับที่ปริวรรตไว้ตอนท้าย บทความฉบับนี้ หรือถ้าทำนผู้ใดสนใจจะอ่านจากตันฉบับจริงก็ติดต่อสถาบัน ทักษิณคดีโดยตรงได้

◎ เนื้อหาสาระจากตำราなくษา

กล่าวถึงประวัติและกำหนดเกติการการแข่งขัน ว่าการเวกอาทัยอยู่ในกลีบ เมฆ ใช้ชัน ทำให้ขันเส้นหนึ่งหลุดร่วงลงมาสู่พื้นดิน กลายเป็นนกษาว่า เป็น งูเหลือมปากเปิดและงูตะบอง^๑ ส่วนที่เป็นนกษาว่า บางส่วนก็เป็นคุณ แต่ บางส่วนก็เป็นโภช “เป็นสกุณาให้คุณให้สูญหาย...”

กล่าวถึงลักษณะของนกที่เป็นคุณ สมควรเลี้ยงไว้ เรียกว่า “ลักษณะ สะกดเพลิงสิบประการ” คือ นกที่มีลักษณะให้คุณ ป้องกันความเดือดร้อน และ ก่อให้เกิดศริรังคลแก่ผู้เลี้ยง มีดังต่อไปนี้^๒

^๑ งูตะบอง เข้าใจว่าจะเป็นงูบงหลวง หรืองูของทาง พระกาล่าวว่า เที่ยวซุ่มซ่อนอยู่ตามห้วยและ หนอง บังกลาด เป็นนาคน้ำคีมพิษด้วย

^๒ ผู้ศึกษาพยายามวิเคราะห์แล้วว่า 10 ประการมีสิ่งใดบ้าง แต่ไม่สามารถแยกได้ชัดเจน เพราะมี รายละเอียดปลีกย่อยมากกว่า ผู้แต่งก็ไม่ได้บอกเป็นข้อไว้ชัดเจน จึงไม่ได้ทำไว้เป็นข้อ ๆ ขอให้ ผู้ศึกษาพึงพิจารณาทำความเข้าใจด้วยตนเอง

- ນກຕັ້ງໄດ້ປຶກຂາວເສັ້ນໜຶ່ງດີ ດັ່ງສອງເສັ້ນຄ່າລ້າສໍາເກາທອງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຝ່າດືນດຳ ລາຍຕອກ ເລີບຂາວນວລ ຕີරາຄາເຫຼັກທອງໜັກພັນຕຳລຶງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນໜັກຂາວນວລ ດຽວຕາມດໍາຮາເລື່ອງໄວ້ຈະເກີດລາຍກົດມີຄ່າແສນຕຳລຶງທອງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນອກໃນປາກ ຄຸ້ມໂທະກັບໄດ້ຈະສ່ວຍເຮົມໃໝ່ມີລາກສກາຣ ມີຄ່າສິນຄັ້ງທອງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນຂາວລ້ອມຮອບດາ ກລື່ນປາກທອມເໝືອນກະເຖິ່ມ ອີ່ວ້ອໄນ້ກຸ່າຫຼານ ຈະເປັນສົວສົດ ເປັນມົງຄລຈັກຮວາລ ກ່ອໃຫ້ເກີດສົວສົດມົງຄລ ມີຄ່າຫ້າດັ່ງທອງກັນເສັ້ນຍົດຈັ້ງໄວ ຂ່າຍໃຫ້ເກີດລາຍກົດ ທຳມາຄ້າຂາຍດີ
- ນກຕັ້ງໄດ້ສື່ນນວລລະອອງ ເຫຼັກແດງ ເສີຍງແໜບເຄື່ອ ຕາມດໍາຮາວ່າເລື່ອງໄວ້ຈະໄດ້ສູນ ໃຊ້ເປັນນັກຕ່ອໄດ້ດີ ເພຣະຂົຍັນຂັ້ນ ກ່ອໃຫ້ເກີດລາກ ແລະເປັນສູນແກ່ຜູ້ເລື່ອງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ເສີຍຄລ້າຍປີ່ແກ້ວ ກະພູປຶກກອນຂັ້ນເປັນໂຄດທັກພົບມີຄ່ານັບພັນຄັ້ງທອງ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນທາງສົບເຈັດ-ສົບແປດເສັ້ນ ເປັນພະຍາຮາຊັບປັ້ນ ຄຸ້ມກັນອັນຕຽຍໄດ້ ເລື່ອງໄວ້ຈະໄດ້ດີ ຮ່າວຍຮະດັບເສຣະຈູ້
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນທາງສົບສາມເສັ້ນ ສົບໜ້າເສັ້ນ ເປັນພວກບໍລິວາ ພອເລື່ອງໄດ້ແຕ່ໄມ່ໃຫ້ຄຸນ
- ນກຕັ້ງໄດ້ຂັ້ນຂາວ ເຫຼັກແດງດັ່ງກັ້ງຕົ້ມ ປາກອນເໝືອນປາກນກໂນຮີກະພູປຶກດີທຸກທີຂັ້ນເປັນຮາຊັບປັ້ນ
- ນກຕັ້ງໄດ້ເສີຍຂັ້ນດັ່ງໂອສໍາເກາທອງ ປຶກຂ້າຍຂວາຂາວຸ່າຜ່ອງ ຄ່າລ້າສໍາເກາທອງ
  - ດັ້າຂັ້ນຟັງມີອອກວ່າອ່າງໄວ ເປັນວິສັນກປ້າ
  - ດັ້າຂັ້ນດັ່ງສາຮຣນີ ທ່ານວ່າດີ ເປັນໂຄດທັກພົບ
  - ດັ້າຂັ້ນດັ່ງສາຮພຸຖໂໂ ເລື່ອງໄວ້ຈະດີ ເປັນສູນ
  - ດັ້າຂັ້ນດັ່ງ ສຮຮພຖຸກົງ ພອເລື່ອງໄດ້ (ກລັວໄຫຮະຖຸກພອເລື່ອງໄດ້)

- นกตัวใดวงนี้เวียนขวา เลี้ยงได้ ถ้าเวียนซ้ายไม่เข้าการ
- ถ้าตัวเดียวนเป็นเลขหนึ่งหันตัว ตีค่าไว้สี่พันสี่ร้อยบาท เลี้ยงไว้จะพรั่งพร้อมข้าทາส บริวาร เท่าทัน ราชบักนี ป้องกันไฟได้ (สะกดอัคคี)
- ถ้านกตัวใดสีเหลืองเรื่องรองดังทอง มีค่าสี่ถังทอง ถ้าสร้อยคอขาวเส้นหนึ่ง ส่องเส้นเลี้ยงได้เป็นมงคลจักรราลา

ต่อจากนั้น กล่าวถึงลักษณะนกที่เป็นโภช ไม่ควรจะนำมาเลี้ยงไว้ อาจถึงข้ออุบาทว์ จัญไร แก่ผู้เลี้ยงได้ ลักษณะนกที่ก่อให้เกิดอัปมงคล มีดังนี้

- นกตัวใดปากเหม็น ปากห่างเป็นล่องลม เรียกว่า่นกประดู่ผี ก่อให้เกิดความอัปมงคล มัวหมองแก่ผู้เลี้ยง
- นกตัวใดฝ่าเท้าแดงดังนกกระจาก ขนหางไม่ถึงสิบเส้น เป็นลักษณะร้าย
- ถ้านกตัวใดตีนติดกันดังตีนเป็ด ขนทวนเกล็ด ปีกหุ้มกายไม่มีมิตัว เป็นน้อราชบักนี ลักษณะช้ำ
- นกตัวใดทวารแดง ดูไม่งาม เป็นอุจุดตา ทำน่วมมีพิษ ไม่ควรคิดรักใคร่เอาไว้เรือน ครอเลี้ยงไว้จะเกิดทุกข์จัญไร เศร้าหมอง เพราะ “ด้วยสัตว์ตัวเกือน ร้ายกาจอุบทวปน”

ในตำรากล่าวว่า ครอเลี้ยงนกลักษณะนี้จะไม่มีสุข จะได้โภชร้ายสามประการ คือ เกิดความຈาจลุวนหายในบ้าน เช่น ถูกโนยลักทรัพย์ ทำมาหากินไม่เป็นผล จะยกจนลง และอาจจะมีโภชทางการบ้านเมืองมากถึง ทำให้ลำบากยิ่งขึ้น หรืออาจถูกไฟไหม้ม้านกได้ นักลงนกจึงไม่ควรประมาทอย่างเดียว หากไม่เชื่อลองเลี้ยงชั้นสูตร (พิสูจน์) ถูกได้

ต่อจากนั้นก็กล่าวไว้ว่า หากครอไปจับนก ที่มีลักษณะไม่ดีเข้า จะต้องล้างมือให้สะอาด มีน้ำนั้นจะมีเสนียดจัญไรติดมือ การล้างมือ ต้องใช้ผิวนะกรุดขัดมือ แล้วล้างด้วยน้ำเจดปลักษิจจะหมดราศี แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์ทรงสิกขามารด้น้ำมนต์ให้ จึงจะหมดลงทัน

จบด้านฉบับนกเข้าช้าเพียงแค่นี้ ตอนท้ายผู้แต่งกล่าวไว้ว่า “ได้เรียนรู้แล้วอย่างเดียว ไม่เชื่อก็ลองเลี้ยงพิสูจน์ดู

ตำรา nauka นับเป็นบันทึกภูมิปัญญาของชาวบ้าน จากการเก็บรวบรวม ศึกษา สังเกต เป็นเวลานานจนได้ข้อสรุปไว้เป็นหลักการ หรือองค์ความรู้ นับเป็นตำราสูงค่า เล่มหนึ่งที่ผู้สนใจจะฝึกเลี้ยงนกเข้าช้าใช้เป็นคู่มือศึกษาและ ดูแลักษณะของนกที่จะเลี้ยงได้

เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพชนไว้ และให้ท่านผู้สนใจได้ ศึกษา ทดสอบจากต้นฉบับ ผู้เขียนจึงได้ปริวรรตเป็นอักษรธีบัจจุบัน เพื่อ สะดวกแก่การอ่านและจัดพิมพ์ ส่วนบางตอนที่ยังเป็นปัญหาหรือยังไม่ชัดเจน ได้จัดพิมพ์ตามด้านฉบับเป็นวงเล็บไว้หลังข้อความในวรคัณ ๆ ให้ท่านได้ศึกษา ตีความเอาเอง ไว้ด้วยแล้ว

หวังว่าเอกสาร ตำรา nauka จะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจอย่าง มากและเหมาะสมแก่การเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของสังคมไทยต่อไป ขอเชิญท่าน ศึกษารายละเอียดจากด้านฉบับปริวรรตในภาคผนวกต่อไป

ภาคผนวกตำราานกเข้าชวา

จั้กแสดงแจงเรื่องบักษาสนอง
ให้ลักษณะเด่นดูรู้ทำนอง
จะสืบสองส่องสมนิยมยิน

ในดำริว่าพระยานกการเวก
อยู่ในกลีบเมฆเป็นพระยาราชบักชิน
ใช้ชั้นตกลงมาพื้นแผ่นแปฐพิน
เป็นสกุณิพื้นแผ่เข้าชวา

สืบเขียวชาเหลืองเบี้ยงเหลือมปากเบิดและงูตะบอง
ที่เที่ยวซุ่มซ่อนอยู่หัวยังและเหวหา
เป็นชั้งแซรออย่างดีมีราดา
เป็นสกุณาให้คุณให้สัญญา (ให้สูนดาย)

กลางวันกล้ายเป็นราชบักชี
กลางคืนกล้ายเป็นนาคนาคี (กล่าวเป็นนาคนาคี)
เป็นสกุณิต่างลักษณะใน

ลักษณะสะกดเพลิงสิบประการ
จะพิสดารไว้ให้แจ้งโดยวิสัย
ปีกขาวเส้นหนึ่งดีพึงใจ
สองเส้นใช้วรค่าล้ำสำกากทอง

หนึ่งสกุณาพาตีนดำระหว่าง (ดำร่วง)
ลายตอกด่างเท้าตัวขาวผ่อง (ตางทาวตัวขาวผ่อง)
จะดูเล็บนั้นเล่าขาวละออง
เป็นค่าทองหนักพันต่ำลึ่งใน

ขันหน้าปากข่วนวะลล่อง
อยู่เรือนต้องตำราจะหาไหหน
มียศศักดิ์เกิดลาภประไฟ
ท่านว่าไว้ค่าแสนดำเนิงทอง

นกตัวได้ชนงอกในปaganนั้น
ค่าทรัพย์สำหรับอยู่คามา
ท่านตีค่าสินถังทองปองประมาณ (ประหมา)
คุ้มโถงภัยสิ่งไรไม่พะพาน (คุ้มโถดไฟสิ่งไฟรไม่พะพาร)
ลากสการก่อเกือบงเกิดมี

ถ้าขันข่วนนั้นเล่าล้อมรอบตา
ปากสกุณาหอมเหมือนกระเทียมศรี
ถ้าหอมดังกุณนาไม่ราดี
สวัสดิ์เป็นมงจักรวาล

ราคาก้าหัดังทองคงปองหมาย
ไกรเลี้ยงไว้จะเป็นสุขเกษมศานติ
จะเพิ่มพูนให้สูนรักษาบาน (จะเพิ่มพูนให้สูนรักษาบาน)
จะฟังช้านกนญโญเดโชชัย

เจริญสุขสรรพทุกของเหือดหาย
ทั้งโลกได้สารพันกันจังไหร (จัญไหร)
แม้นทำนาค้าขายสิ่งอันได
ได้ดังใจชุ่มชื่นทุกคืนวัน (ได้ดังใจชุ่มเช่นทุกคืนวัน)

นกตัวได้ลายขนเป็นกันหอย (เป็นกอยหอย)
ตัวใหญ่น้อยเท้าแดงเหมือนแกกลังสร (เท้าแดง)
ตัวยวานนต้าข่าวหริบขยิบขัน (ตัวยวาว)
เป็นนิรันดร์ต่างลักษณะมี

เป็นเสน่ห์ท้าพญาเสนามาดย
ประชาชาติชูรักครัวไม่หน่ายหนี
ถ้ามาดแม้นประเมินค่าสกุณี (ปรั่นหมายศาสกุณี)
ราดาสีถังทองเสมอหัก

หนึ่งสกุณีเสื้อเป็นละออง
ครัวไฟสองเท้าแดงขับขัน (พันไฟสองเท้าแดงขับขัน)
เสียงແບບเครื่องก่อเกื้อประกอบกัน
เป็นแม่นมั่นตำราไม่ร้าว

อยู่เรือนไครเลี้ยงไว้จะได้สุข
ปราศจากทุกข์ปรีบремเกษมครี
เป็นตัวต่อต่อขันขยันดี
เป็นสกุณีให้คุณไม่สูญหาย (สูนหาย = สูญเปล่า)

เป็นเศรษฐีมีทรัพย์เงินทอง
ด้วยคุณของสกุณแก่มากเหลือหลาย
ดังได้ดวงเพชรรัตน์จำรัสพราย
รักษาไว้เป็นสุขสถาพร

หากตัวได้ใช้เสียงเพียงปี๊แก้ว
จะเจือยแจ้วจับไม่ซัง่อนขอน
สกุณีกระพือซึ่งปีกก่อน
ขันอ่อน ๆ เสียงยืนไม่ผืนคืน

เป็นโภคทรัพย์นับค่าพันถังทอง
ไม่หลอกลองเลี้ยงดูจะฟูเพื่อง
มิขัดสนจนร้ายระคายคือง
จะรุ่งเรืองยอดยิ่งทุกสิ่งมี (จรุ่งเรืองยอดยิ่งทุกสิ่งมี)

หนึ่งชนหางสิบเจ็ดสิบแปดเส้น

เป็นพระยาราชบังษี

ลักษณะได้เลี้ยงไว้จะได้ดี

เป็นเศรษฐีคัมภันอันตราย

ถ้าชนหางสิบสามเส้นสิบห้าเส้น

เห็นประจักษ์พอร์กษา

เป็นพากพาลบริวารสกุณา (เป็นพากพาณบอร์หวานล่สักคุนา)

ไม่มีค่าสรรสิริญเจริญคุณ

แม้นหางไชไปปักเส้นเดียวโดด

ย่อมาคุ้มโทษเกิดลาภไม่平安สูญ

เลี้ยงไว้ชัมสมควรประมวลมูล

จะเพิ่มพูนเป็นมีงมงคลเรือน

ว่านกนั้นมาแต่ริเวเมือง

จะฟังเพื่องด้วยคุณสกุลเกื้อหน

ครรเลี้ยงไว้ได้เป็นเศรษฐีเรือน

จะกล่นเกลือนแจ้งความตามทำนอง

หนึ่งชนหัวเท้าแดงดังกุ้งต้ม (กาวแดง)

ดูสบสมต้องลักษณะหา

ชนอ่อน ๆ ปากกอนประหลาดตา

คำราว่าเหมือนปากนกโนรี

บินกระพือปีกตีทุกที่ขัน

เป็นสำคัญแห่งราชบังษี

ครรเลี้ยงไว้ได้สุขแสนทวี

ไม่ยาธิโรคภัยสิ่งใดพาน

หนึ่งสกุณณาถ้าขันสร้อยรอบคอ
เป็นตัวครอรายประisanthan (เป็นตัวครอรายประisanthan)
ค่าแผ่นตะกั่วเลี้ยงไว้ไม่ต้องการ
ถ้าขันชานดังโอล์ฟากทอง

จงคิดปองรักษาไว้จะให้ผล
แม่ปีกช้ายหวานนั้นเล่าก็ขาวผ่อง
ตามคำร่าว่าค่าล้ำสำราญทอง
บรรทุกของก่องแก้วเดิมระหว่าง

ถ้าขันฟังมิตั้งว่าอย่างไหร
เป็นวิสัยสกุณนาในปากว้าง
แม้นปีกใหญ่นั้นเล่าขาวกระซ่าง
เป็นอย่างเลิศลั่วนกชวา

ถ้าขันดังสารรณี
ท่านว่าดีควรเสาะแสวงหา
เป็นโภคทรัพย์สำหรับอยู่คama
พิกัดค่าควรกรุงพระนคร

ถ้าขันดังสารพุทธะ^๑
จะภิญโญพาสุกสมอสุร
ไครเลี้ยงไว้จะได้สถาพร
ไม่เราร้อนค่าแสนตำแหน่งทอง (ให้เราร้อนค่าแสนตำแหน่งลึงทอง)

ถ้าขันดังสารพุทธะ (สัรบพุทธ)
กล้าไหระทุกข์พอเลี้ยงได้
ถ้าวงศ์เวียนขาวรักษาไว้
แม่เวียนช้ายอย่าเอาไว้ไม่เข้าการ

นกตัวได้ลายขันเป็นเลขหนึ่ง
ทั้งตัวพร้อมพรั่งเสียงประสาร
ท่านเดี๋ยวนี้พันธุ์สุวรรณบาน (ครีพันธุ์สุวนันบาน)
จะประมาณมูลค่าสักดิ้น

อีกข้าทางชาญหญิงสิงหละพัน
จะเท่าทันกับราชบักชี
อยู่เคหาว่าสะกดซึ่งอัคคี
สวัสดีเลิศลักษณะใน

ดูผิวนื้อเหลืองเรืองรองดูผ่องฉัน
ดังสุวรรณแกพ파จะหาให้ใน
ค่าสักดิ้นสักดังทองประไฟ
แม้นปีกใหญ่ช้ายบากปีกขาวดี

หนึ่งขันสร้อยคอห่อหุ้มขาวเส้นหนึ่ง
สองเส้นพึงรักษาไม่ร้าว
สวัสดีเป็นมงคลจักรวาล สำราญอย่าง

ລັກຜະນະໂທ່າ

ຈັກລ່າວລັກຜະນະປັກໝາໜາດີ
ຫ້ວອຸບາກວິໄມຄວະຮັກໝາ
ຈະຫຼືແຈງໄວ້ໃຫ້ແຈ້ງປະຈັກໝົດ
ປັກສຸການໜ້າໜີນອຍ່າຍືນດີ

ຕໍ່ປາກໜ່າງອ່າງວ່ານີ້ລ່ອງລມ
ອ່າຍ່າເຊຍໝານເຮັກວ່າປະຈຸບີ
ໃຄຣເລື່ອງໄວ້ຈັກໄດ້ຮາມື
ຈະອັບປັດມັວໝອງໄມ່ຕ້ອງການ

ຝ່າເທົ່າແດງຂນໜ້າດັ່ງດັ່ງນັກຈອກ
ຂນໜ່າງອກອາກພັບປະມານ (ອັບປະມານ)
ໄນ່ເກີ່ນສົບເສັນຮ້າຍໝາຍປະຈານ
ອ່າຍ່າຄືດວ່ານັກໝາຈະຮາດີ

ຕື່ນສັນຕື່ນຕິດຕັ້ງຕື່ນເປີດ
ຂນກວນເກລື້ດນ້ອງຮາໝັກນີ້
ໄນ່ສົມສັ້ນກວ່າຕົວໜ້າສິນທີ (ໃໝ່ສົມສັ້ນກະໜວວາຕົວໜ້າສິນທີ)
ປົກນັ້ນຫຼຸ້ມກາຍໄນ່ມີດຕັ້ງ

ທວານແດງແຄງສັ້ນກວ່າຕົວ (ທວານແດງແຄງສັ້ນກະໜວວາຕົວ)
ອຸຈາດໜ້າຕາດໍາທີຣີ (ອຸຈາດໜ້າຕາດໍາທີຣີ)
ສັດຕົວຈຳພວກເລ່ານີ້ໜີນມີພິມ
ອ່າຍ່າຄວົມດັກໃກ່ເອົາໄວ້ເຮືອນ

ໃຄຣເລື່ອງນັກເລ່ານີ້ໄນ່ມີສູບ
ຈະໄດ້ທຸກໆຈັບໄວ້ໃຄຣະເໝືອນ
ຈະມັວໝອງເຄຣ້າຕີຖຸກປີເດືອນ
ດ້ວຍສັດຕົວຕົວເຖືອນຮ້າຍກາຈຸບາກວົບນ

จะให้โภชนาดีร้ายสามประการ
คือภัยพลาลเป็นตัวอุกศล
ให้เห็นเหตุอันตรายจลาจล (อุหลาจล)
จารดูโนยลักษทรพย์สูญเปล่า

เมื่ออย่างนั้นนานไปจะได้ยาก (เมื่อห่างนั้นนานไปได้ยาก)
เป็นอุบทาวเพลิงกาพประหารเผา
จะร้อนจนสิ้นชีวเรา
อย่าเลี้ยงเหล้าอุชาดอุบทาวแรง

แม้นทำนาหากินไม่เป็นผล
จะขัดสนจนจิบงทุกสิ่งแสวง (จัดสนจนจิบงทุกแหล่งแสวง)
เที่ยวเสาะสารร่างกายจนขายแรง
ฉันมีแต่รู้อย่าดูเบา (ฉันมีแต่รู้ยาดูเบา)

หนึ่งราชภัยท้าวพระยาจะมาถึง
ต้องเขียนนิ่งรายยิ่งดังเพลิงเผา
ลักษณ์ได้ได้เรียนรู้อย่าดูเบา
ไม่เชื่อเราเลี้ยงลงชนสตรดู

โครงบันกเหลาลักษณะนี้
ล้างมือสินยีผิวมะกรูดดู (ล้างมือสินยีผิวมะกรูด)
นำเจ็ดปลักตักตามตำราครู (นำเจ็ดปลักตักตามตำราครู)
มาล้างดูชำระหมอดรากี

น้านิมนต์พระสงฆ์ทรงสิกขานบท
มารินรดซัดนำจำเริญศรี
จึงจะสิ้นเมลทินสะดากดี
ทำตามที่จึงจะขาดอุบทาวอย

ตำราบันกเข้าช่วงบทเท่านี้และเจ้าคณะ
โนเมตสส ภาคใต อรหโต สัมมา สัมพุทธัสด